

Fúvósok a pódiumon

A Tisza Szálló hangversenytermében szombaton délután 3 órakor már javában próbálnak az NSZK-ból érkezett Klevei Megyei Zeneiskola fúvósgyűjtésének tagjai. Béla Lajos karnagy semmit sem bíz a véletlenre. Jóllehet, egy nappal a szegedi ünnepi hangverseny előtt zajos sikert arattak Budapesten, a Bartók Béla Zene-művészeti Szakiskolában — a próba az próba.

Hogy miképpen kerültek Szegedre a kleveiek? A Szeged Városi Családi Intézet *Canticum Kamarakórusának* két évvel ezelőtti vendég-szereplését viszonzózzák mostani bemutatkozásukkal.

Beethoven, Mozart műveit próbálja a kamarazenekar. Majd Bartók: *Két román tánc fúvósokra* című műve hangzik el, és Gieseler: *Alsórajnai táncok fúvósgyűjtésre* című kompozíciója. A fiatalok lelkesek, fegyelmeyeztek. Ők is föllelegeznek azonban, amikor véget ér a próba. Béla Lajos, a jeles fuvalaművész, egykori szegedi, szívesen mutatja be a várost, ahol él és dolgozik: 1987 óta a Klevei Megyei Zeneiskola tanára.

— A holland határ közelében fekvő Kleve 50 ezer lakosú város. A megyében két zeneiskola működik: Kleve és Geldern központtal. A két zeneiskolában kétezerháromszáz növendék tanul. Igaz, hogy közülük, mintegy ekerkét száz-ezerháromszáz a zenei óvodában, az előkészítőben tanul. Akik azonban már komolyan foglalkoznak zenével, azok 10—21 éves korukig ismerkednek a fontosabb zenei „tantárgyakkal”. Persze, ha tovább kívánnak tanulni, akkor felvételi vizsgát kell tenniük, hiszen a megyei zeneiskola csak zenei alapműveltséget nyújt.

— *Úgy tudom, a zeneiskola mégis vonzza a fiatalokat.*

— Az iskolának két szimfonikus zenekara, két big band együttese, hat fúvószenekara van. Hárfá kivételével minden hangszert tanítunk. Talán nem tűnik dicsekvésnek, de két önálló hanglemezzük is van már. A fúvós együttes önálló koncertprogramot fejlesztett ki az évek során, amellyel szereplünk már Franciaországban, Hollandiában, Ang-

liában, 1983-ban jártunk Kecskeméten és Szegeden is, és természetesen számos koncertünk volt NSZK-szerte.

— *Hogy állítja össze a zenekar műsorát?*

— Zömében klasszikusok szerepelnek műsorunkon. Mint most is: Beethoven, Mozart, Bartók. A tizenöt tagú kis fúvószenekarra én írtam át Bartók Két román táncát. W. Gieseler neves zeneszerző pedig kimonodottan a mostani turnénkra Alsórajnai táncok címmel írt zeneművet. Ösbemutatója március 17-én volt Klevében.

*

A szombati koncerten a Szegedi Rézfúvós együttes és a Canticum Kamarakórus mellett fölléptek a vendégek: a klevei fúvós együttes, Béla Lajos karnagy irányításával. A hangversenyterem zsúfolásig telt érdeklődővel. A vendégeket elkíserte Jürgen Lienk, Kalkan város ügyvezető polgármestere, Karl Kemper, Kleve koncertszervező elnöke; és mint várni lehetett, az együttesek vastapsos sikert arattak.

Polner Zoltán

Körkép-körök

Nem valószínű, hogy a világ bármely tornacsarnoka „látott” már ilyesmit. Vagyis az esemény maga — rendkívüli. A lebonyolítás módja viszont teljesen szokványos. Szomorú „látam már”-érzés vesz erőt az emberen: hozzászólásokat hallgat, amelyekben igazából nem csatlakozik senki az előtte szólóhoz; egymás mellett beszélnek el... Süketek párbeszéde? amikor Magyarország restaurátorainak színe-java jött össze felelősséggel konzultálni? fontos dolgokról?

Legyen elég a talányokból: az elmúlt csütörtökön a Csongrád Megyei Tanács V. B. művelődésiügyi osztálya újabb tanácskozást és helyszíni szemlét szervezett — a *Fesztty-körkép*ről. Meghívták mindazokat a szakértőket Szegedre is, akik az ideén, február 25-én egyszer már összejöttek Budapesten, ugyanebben az ügyben.

A februári tanácskozás után televíziós nyilatkozatokból tudta meg az ország, hogy nincs immár egyetértés a körkép konzerválásának (restaurálásának) rekonstrukciójának? — ez is vita tárgya) módja tekintetében. Megegyezés abban van, hogy „rosszat tett az ügynek” *Trogmayer Ottó* műzeumigazgató és *Kisterenyi Ervin* restaurátor februári tévés nyilatkozata, mert azt a látszatot keltette, hogy holmi személyes gyűrődések miatt nem lehet nekikuragaskodni, és fölsimítani *valamire, valahogyan* — az immár majdnem elkészült ópusztaszeri épületben — a Fesztty-körkép.

Tény, hogy a múlt hónapban abban megállapodtak a nagytekintélyű szakma, meg a megyei tanács (beruházó) képviselői, hogy helyszíni szemle nélkül eldönthetetlen a szakmai vita is, meg az is, kik legyenek a körkép helyre-és felállítására hivatottak, különösen pedig az, hogy miként, mennyiért és mikorra készülhessen el a nagy munka. Ennek folyamánaként álltak körül a múlt héten a lila iskola tornacsarnokában kitergetett körképdarabokat; vizsgálták, latolgatták, miközben csattogtak a fotósok masinái: a csarnok galériájáról tényleg egyedi látvány tárult elénk. Hiszen *a világon ez az utolsó, még eredeti formájában helyreállítható és felállítandó panorámakép*. Egyedi, mint képzőművészeti alkotás, mint nemzeti kincs, mint jövőbeni látványosság.

És mégis, mindennek tudatában is, a laikus szem „csak” szétszabdalt vászon-darabokat konstatait, amelyeket — a szakmailag kifogástalanul elvégzett eddigi restaurátori munka eredményeként — mereven tart a bevasalt rengeteg viasz, s a Fesztty-színeket el-takarja! valami speci sárga papír. A körképszeleteket (körülbelül 8 méteresek) jelenleg hengerekben felcsé-velve tartják. Eddig csak az 1980-ig a körképben dolgozó Kisterenyi Ervin rajzain láthatták a meghívott

szakértők, hogy a vászon-darabok, ha letekerjük azokat a hengerekről, és vízszintes felületre kiterítjük, „*párna alakzatot mutatnak*”. A többi között azért is kellett ez a szemle, hogy meg lehessen nézni, az állítás igazolódik-e a valóságban.

*

A szakértők hümmögnek. Némelyek látják a „párnát”, mások is, csak „nem akkorát”, van aki csak az anyag kezelésre „válaszó” reakcióinak tétélezi a domborulatokat — és így tovább.

Kisterenyi Ervin: — Amikor elkezdünk dolgozni, nem tudtuk, hogy a körkép eredetileg nem lehetett hengerpalást alakú; *rossz irányban indultunk pl.* Az én ötletem volt a merev, hengerpalást alakú hordszerkezet, 1979-ben egy zágrábi konferencián ismerttettem, s ezt továbbfejlesztve, megújítva a műanyagipari kutatóintézetben kísérletezték ki azt a különleges anyagot, amelyet többen ma is alkalmasnak vélnek a körkép felállításához. Csakhogy: már 1980-ban minden lehetséges fórumon jeleztem, hogy *tévedtem*. A világ körképeiről szóló könyvre volt szerződés a Magvetőnél, kutatásaim során archivanyagokat tanulmányozva rájöttem, hogy a 15 méter magas, 120 méter hosszú Fesztty-körkép sem hengerpalást alakú, hanem úgynevezett *forgási hiperboloid* formát vett fel. Ez a panorámaképek természetes tulajdonsága. Úgy képzelje el, mintha egy hűtőtorony belsőjére lenne festve: a fölső része a világosság felé fordul, középen némi önárnyéka van; az alsó harmadában kisebb-nagyobb mértékben hasasodik. Mi torzulásként fogtuk fel a konvexitást, holott a kereszt-szövött anyagoknak ez az alaptulajdonsága, s eredetileg ezt használták fel a panorámaképeknél az illúzió javítására. Nem tehetem meg, hogy presztizsok miatt elhallgassam, amit sikerült megtudnom a panorámakép sajátosságairól. Sajnálatos tévedésem persze magyarázható, hiszen Magyarországon egyetlen restaurátor sem végzett eddig ilyenfajta munkát. De éppen, mert az eredeti formájában visszaállítható kép egyszerűsége miatt a mi referenciánk lehetne, nem haladhatunk az eredetileg elképzelt úton, hanem — a lenygelvvel, raclawicei körkép sikeres helyreállításá-

nak példája nyomán — konvexitást adó hordozóvá-szonra kell felfüggesztenünk a körképet, és nem valami merev tartószerkezetre fölkasírozni.

*

A körképpel — és a világ körképeivel — legtöbbet foglalkozó restaurátor, Kisterenyi Ervin elméletileg minden hazai szaktekintély elfogadja. Ettől azonban a Fesztty-körkép körül szakmai, technikai, beruházási, kivitelezési problémák még számszakasok és megoldatlanok. Ez derült ki a tornatermit követő ópusztaszeri szemlén és tárgyaláson — megint. Mert ez már kiderült egy hónappal ezelőtt, Pesten is. Az Ópusztaszeren készülő épület megtekintése után legfőljebb fokozódott a szakemberek bizonytalanságérzete, mert nyilvánvalóvá vált, micsoda nagy felelősség hárul majd arra a szakmai csapatra, amelynek tagjai végül is valahogyan megoldják, hogy a kép a számára épített helyre kerüljön. Az épület — kívülről alig felmérhető — hatalmas belső méreteit látva, bárki megbizonyosodhat: roppant munka lesz. Úgy fest, senki sem tudja, miféle technikai, restaurátori és egyéb szakmai részlet-problémákkal, miféle különleges feltételeket igényelve, mennyi ideig és mennyi pénzért. Sejtteni lehet, hogy a hazai szakembereknek vannak konkrét elképzeléseik. Csak nem beszélnek róla, egyelőre. Hiszen hátra van a *versenytárgyalás!* Azon kell kiválasztani, hogy a munkára ajánlkozóak közül végül kié legyen ez a különleges feladat.

*

Az ópusztaszeri tanácskozáson annak a gémekának a képviselője, amelytől évekkel ezelőtt a beruházó megrendelte a Kisterenyi és mások által ma rossznak mondott tartószerkezet kikísérletelését, a következőt mondta: „*Uraim, ha Árpád apánk is ennyit gondolkodott volna, még most is Verckenél állna*.” Valamint célzást tett holmi rekordra, mondván, hogy Fesztty Árpád másfél év alatt bevégezte az ő nagy munkáját, de a mi időnkéből 13 esztendő már eltelt, és van még összesen nyolc — 1996-ig... Továbbá szerényen elmagyarázta, csak ő tudja, hányadszor, hogy a „műanyagos megoldás” talán nem antagonisztikus a panorámakép természetével, és nem idegenek tőle különféle görbületek, pánaalakzatok sem. Trogmayer Ottó fegyelmeyeztetten visszafogottan tett egymás mellé milliőkat és időpontokat: mennyibe kerültek az eddigi munkálatok, mi kár származik, ha az építők „le-vonulnak”, és áll, csak áll az az épület, és milyen fokú impotencia emlegetését találja jogosnak a közvélemény, ha A-ról még mindig nem lehet B-re jutni, végül felelős és gyakorlatias gondolkodást kért. Mindenki hozzászolt. Végül tudatosodott, hogy a versenytárgyalást igen körültekintően kell kiírni a beruházónak. Aztán a többi — majd látjuk...

*

A körkép darabjai évek óta a megfelelően konzervált állapotban nyugszanak, hengerekre tekerve. Az épület — bár az építéssel közben pénzihiány miatt, vagy két évre leálltak — mindjárt kész. Az *összkép nem tér el* a kies hazánkban megszokott nagyberuházások átlagától: a koordináltság, a tudatos, megalapozott egymással összefüggő, egymásra épülő, éppen időben döntések célra tartó olajozottsága, a feltételek kiszámítottasága és megteremtése — nem jellemző. És azt sem lehet megmondani, hogy ki tehet minderről. A felelősség: közös.

Sulyok Erzsébet

Szemérmes festmények

A Bizományi Áruház Válatat szegedi boltjának rak-tárában fálnak fordított, *szemérmes festmények* sokasága, a sarokban asztalokon, polcokon „mútagyak”, amelyek alig különböznek a dorozsmai vásárok terítékre került portékáitól: petróleumlámpák, kerámiák, üveg-edények, disztárgyak. Két napig zajlott a szegedi felvásárlási akció, melynek tapasztalatait a Budapestről érkezett festményellenőr becsüs, *Nagy György* foglalta össze. Először is sajnálkoztok: bizonyára a mostoha időjárás tartott vissza sokakat.

— *Vajon miért vállalkozik vidéki felvásárlási akciókra, szervezett begyűjtésekre a BAV?*

— Általában félevenként szervezünk ilyen akciókat a vidéki nagyvárosokban. Ré-szint szeretnénk bekapcsolni a vidéki műgyűjtőket, és vásárlásra ajánlott értékeket az országos vérkeringés-be, részint helybe jövünk, s megkíméljük őket az utazások, szállítások kényelmetlenségeitől. Kezdetben némi idegenkedés fogadott bennünket, de miután minden érdeklődő számára kiderült, hogy tájékoztatásunk korrekt, hitelesítési igazolásaink mértékadóak, áraink kifejezik a művek színvonalát, értékét, felértékeléseink megalapozottak, kizárólag a mű-kvalitását vesszük számítás-ba, akkor eltűnt a bizalmatlanság; a személyes kapcsolatok révén hasznosnak ígérkezik az együttműködés.

— *Önök úgy hirdették az akcióit, hogy „márkás” festményeket vesznek. Mit takar ez a minőség?*

— Neves magyar és külföldi alkotók festményeit vásároljuk a XV. századtól a közelmúltig. Igazolt értékeket keresünk, nem foglalko-

zunk a kortárs művészettel, s nem tartozik érdeklődési körünkbe a képcsarnoki festészet. A mostani szegedi akcióra mintegy 150 festményt ajánlottak, mi többet vártunk. Neveket, képcímeket természetesen nem mondhatok, de azt igen, hogy a színvonal átlagos, különlegesség szinte nincs, a művek döntő többsége XIX—XX. századi mestertől való. Minden jó képet megvásárolunk, irreális árat nem kínálunk, de alás ígérünk. A mindennapi kereslet-kínálat határozza meg a festmények értékét.

— *Mi lesz a most megvásárolt művek sorsa?*

— Húsz, harminc bizonyosan aukcióra kerül, a többi a bizományi boltjaiba. Az elmúlt esztendő kiemelkedő volt a BAV történetében, az aukcióra 900 festményt vit-tünk, 245 elkelt, a kikiáltási ár 7 millió forint volt, a befolyt összeg a licitek nyomán 16 millió.

— *Sokat emlegetjük, hogy a nehezedő gazdasági körülmények hatnak az élet minden szekerére. Vajon érezhető-e a felvásárlásoknál, hogy többen, könnyebben és kizárólag pénzhez jutás végett válnak meg művészeti értékeiktől?*

— Egyáltalán nem. Sem-mivel sem változott a helyzet, nem érzékeltünk ugrás-szerű kínálatot.

— *Szegeden régi és jelentős hagyományai vannak a műgyűjtésnek. A gyűjtők ismerik egymást, de szinte minden gyűjtemény minden darabját is. Egymás között cserélnek, keresik a kapcsolatot az ország más részén élőkkel, egymásnak adják a híreket, értesítéseket.*

— Úgy érdekelem, hogy Szegeden is jelen van a más-sutt is tapasztalható mentalitás. Szívesebben viszik a képet Pestre, keresnek föl a

munkahelyemen, s nem ide hozzák. Mintha jobban figyelnének arra, mit szólnak mások, ha festménnyel a hónuk alatt jönnek a bizibe, mint arra, hogy ez természetes velejárója a műgyűjtésnek.

A képek a fálnak fordítva, műgyűjtők éppen nincsenek jelen, hogy igazolják vagy cáfolják az elmondottakat, az akció vezetője elégedett-nek látszik. A festmények egy része megmutatja majd arcát májusban, a MOM-székházban, az országos aukción... Addig töpreng-hetünk élet és műkereskedelem összefüggésein, aki pedig vásárolni szeretne majd, gyűjtőgetheti szeritjait. Ha még nem késő...

Tandi Lajos

Royal Irodalmi Kávéház

A szép hangok kertésze

Sinkó György művésztanár Royal-beli estje alkalmából, amelyen közreműködnek jelenlegi növendékei, valamint *Tas Ildikó* és *Mohos Nagy Éva*, *Kerek Ferenc*, az est házigazdája írt „nyílt levelet”.

„Kedves Tanár Úr, Gyurka Barátom!

A sors újból összehozott bennünket egy kis zenés beszélgetésre. Tudom, hogy szeretsz művészi munkádról beszélni, de most a magad bevállása szerint is a tanítványaidat akarod elsősorban meg-szólaltatni. Én mégis fel-idézem a négy évvel ezelőtti beszélgetésünkben —

a »30 évem Szegeden« cí-mében — elhangzottakat, pályád fontosabb állomásait.

1953-ban a Zeneakadémia elvégzése, Budapest után Szeged következett, ahol már a két éves operaházi ösztöndíjasság alatt szerzett tapasztalatokkal kezdted meg operanékesi pályádat. Huszonégy év következett, folyamatos fellépések, körülbelül kétezer előadás, 72 kisebb-nagyobb szerep. Emellett Vaszy Viktorral és sok neves karmesterrel (Pál Tamás, Kobajasi Kenicsiro, Tricolidis, Bothe, Koródy András, Forrai Miklós) több nagy oratóriumi kon-

certen szerepeltél. Mindemellett több mint húsz éve tanítász főiskolán.

Saját fellépéseiddel egyenrangúnak tartod a növendékeid tanítását is. Temesi (Tóth) Mária, Mohos Nagy Éva, Tas Ildikó, Laczó András, Pirisi Edit, Szécsi István és mások kerültek ki a főiskoláról kez-dőlől, de segítettél többek között Vámosy Éva, Vághelyi Gábor — volt kollégáid — szegedi felkészülésében is.

Ugye, jól tudom? Választ ma este kapok, a Royal kávéházban 6-kor kezdődő beszélgetésünkön.

Addig is szeretettel ölel barátod: Kerek Ferenc.”